

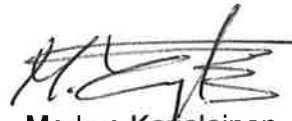
22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017
Julkinen

Tietojärjestelmien kehittäminen
Seppo Korpela

Päätös meriliikenteen hallintaan liittyvien talvimerenkulun tietoaineistojen luokittelusta

Liikennevirasto luokittelee meriliikenteen hallintaan liittyvät tietoaineistot eheyden, käytettävyyden ja tietoturvan kannalta tämän päätöksen mukaisesti.



Markus Karjalainen
yksikön päällikkö



Seppo Korpela
hankepäällikkö

Jakelu

Tiedoksi

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017
Julkinen

Sisällysluettelo

1 Päätös meriliikenteen ohjaukseen liittyvien talvimerenkulun tietoaineistojen luokittelusta.....	3
1.1 Taustaa.....	3
1.2 Käsiteltävät tietoaineistot	4
1.3 Tietojärjestelmien luokitus	5
2 Perusteet.....	5
2.1 Yleiset lait ja asetukset.....	6
2.1.1 Julkisuuslaki	6
2.1.2 Hyvä tiedonhallintatapa	6
2.1.3 Tietoturva-asetus.....	7
2.1.4 Henkilötietolaki	8
2.1.5 Varautuminen	8
2.1.6 Huoltovarmuus	9
2.1.7 Periaatepäätös julkisten digitaalisten tietoaineistojen jakamisesta.....	10
2.1.8 Laki paikkatietoinfrastruktuurista.....	10
2.1.9 Valtioneuvoston asetus paikkatietoinfrastruktuurista.....	11
2.1.10 Meriliikenteeseen liittyvät lait ja asetukset.....	11
2.1.11 INSPIRE-direktiivi	13
2.1.12 Laki paikkatietoinfrastruktuurista (421/2009).....	14
3 Tietojen luokittelu ja perustelut	14
4 Tietoaineistot.....	15
4.1 Liikenneviraston omistamat tiedot.....	15
4.1.1 Talvimerenkulun reittipisteet.....	15
4.1.2 Talvimerenkulun suunnitelmat	16
4.1.3 Talvimerenkulun avustukset (reaaliaikainen tieto avustuksista ja hinauksista).....	16
4.1.4 Talvimerenkulun rajoitukset (satamakohtaiset).....	16
4.1.5 Tiedot jäänmurtajista ja kauppa-aluksista	17
4.1.6 Alusten sijaintitiedot (vesiliikenteen tilannekuva).....	17
4.2 Liikenneviraston palvelutuottajien omistamat tiedot.....	17
4.2.1 Jään tilannetieto (jään paksuus (satelliittikuvat) ja jääennuste).....	17
4.2.2 Jäänmurron operatiivisen toiminnan tiedot.....	18
LIITE	19

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017
Julkinen

1 Päätös meriliikenteen ohjaukseen liittyvien talvimerenkulun tietoaaineistojen luokittelusta

Tämä päätösmuistio kirjaa meriliikenteen ohjaukseen liittyvien talvimerenkulun tietoaaineistojen luokituksen sekä luokituksen perusteet. Tarkastelussa on vain Liikenneviraston talvimerenkulun ohjausta koskevat tiedot.

Alusten automaattisen tunnistus -järjestelmän (AIS) tuottama tietoa on otettu ylätasolla tarkasteluun mukaan, tästä on jo tehty kattava selvitys aiemmin (Kaisu Heikonen, AIS tietopalvelut esittely LiTijory 04082014 ja esityksen liitteet). Selvityksen perusteella Liikenneviraston Liikenne- ja Tieto -toimialan johtoryhmä antoi luvan jakaa AIS-tietoa Liikenneviraston avoimen alustan kautta. Liikennevirasto on jakanut AIS-tietoa tammi-helmikuun vaihteesta 2017 lähtien.

Talvimerenkulun tiedon saamiseksi kolmansien osapuolten käyttöön on esitetty tarpeita. Talvimerenkulun tietoa halutaan saada sekä reaaliaikaisesti että kerätyn historiatiedon osalta. Tämä luokittelu keskittyy reaaliaikaisen tiedon jakamiseen Liikenneviraston avoimen alustan kautta.

Tarkasteluun ei ole sisällytetty muuhun kuin talvimerenkulkuun liittyvää vesiliikenteen ohjaustietoja, vaikka samaa tietoa tuotetaan ja käytetään yleisesti vesiliikenteen ohjauksessa. Merikartoitustiedon luokittelu ei sisälly tähän tarkasteluun. Merikarttatietoa jaetaan jo Liikenneviraston avoimen datan alustan kautta ja näiden tietojen osalta on jo aiemmin tehty omia selvityksiä.

Liikennevirasto julkaisee jo seuraavia meriliikenteen tietotyyppisiä avoimen alustansa kautta:

- Vesiliikenteen tilannekuva (AIS-tietoon perustuen)
- Merikarttatiedot (1:50 000 Suomen rannikkokartat)
- Satamakäynnit (Portnet)
- Vesiväylärekisteri
- Merivaroitukset

1.1 Taustaa

Tietoaaineistojen luokitusta tarvitaan:

- niitä käsittelevien tietojärjestelmien luokittelemiseksi
- tietojärjestelmien toiminnallisuuden kehittämiseen: mitä tietoa voidaan näyttää millekin käyttäjäryhmälle
- tietoturvan kehittämiseksi (sovellustoimittajat ja käyttöpalvelutoimittaja)
- toimintaprosessien ja auditoinnin kehittämiseen
- sidosryhmien liikesalaisuuksien suojaamiseen
- turvallisuuden kannalta kriittisten tietojen suojaamiseen
- lakisääteisten veloitteiden toteuttamiseen
- avoimena datana julkaistavien tietojen valitsemiseen

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017

Julkinen

1.2 Käsiteltävät tietoaaineistot

Tämä päätös koskee vain alla lueteltuja tietoaaineistoja. Kun uusia tietoaaineistoja otetaan järjestelmiin, ne on luokiteltava aineistokohtaisesti ja lisättävä tämän päätöksen uuteen versioon.

Talvimerenkulun tietoa jaetaan jo nyt julkisen internet-sivuston kautta. Baltice.org -sivustolle viedään talvimerenkulun tietoa IBNet/IBNext-järjestelmästä. Sivuston omistaa BIM (Baltic Icebreaking Management) konsortio. Konsortioon kuuluvat Itämeren maat. Jaettava tietoa sisältää Suomen, Ruotsin ja Viron talvimerenkulun tiedot. Sivustoa kehittää ja ylläpitää Liikennevirasto.

- Talvimerenkulun tietoa
 - Baltice.org -sivuston kautta jaettava tietoa
 - talvimerenkulun reitit
 - talvimerenkulun suunnitelmat
 - talvimerenkulun avustukset (reaaliaikainen tietoa avustuksista ja hinauksista)
 - talvimerenkulun rajoitukset (satamakohtaiset)
 - jään tilan tietoa (jäkärtta (satelliittikuvat) ja jään laatu)
 - Ilmatieteen laitoksen tuottamaa tietoa
 - Liikennevirastolla lupa jakaa tätä tietoa (Baltice.org -sivuston kautta)
 - jäänmurtajat ja niiden sijainti
 - meriliikenteen tilannekuva (AIS-tiedon perusteella)
 - kommentoitu alus
 - kommentti näytetään, jos alus on pysähtynyt
 - näytetään pysähdyksen syy
 - Tietoa, jota ei jaeta Baltice.org -sivuston kautta
 - tietoa kauppa-aluksista
 - oma alusrekisteri
 - pääosin alustietoa saadaan muista järjestelmistä
 - Portnet
 - tietoa jäänmurtajista
 - tehokkuus (propulsio)
 - käytettävän polttoaineen tyyppi ja kulutus
 - toimintatunnit
 - kauppa-alusten odotusajat
 - ilman avustusta läpipäässeiden kauppa-alusten määrä
 - keskimääräiset talvimerenkulun rajoitusten asetusajat
 - talvimerenkulun yhteistyö
 - toisen valtion jäänmurtajan käyttö

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017
Julkinen

1.3 Tietojärjestelmien luokitus

Tietojärjestelmät luokitellaan niiden sisältämien tietojen mukaiseen luokkaan. Rajoittavin luokitus järjestelmän käsittelemien tietoaineistojen osalta on määräävä. Jos järjestelmän käyttöä voidaan rajoittaa eri käyttäjäryhmien osalta tietoturvalisellä tavalla, eri käyttäjäryhmien pääsyä ja oikeuksia järjestelmään voidaan hallita erilaisen luokittelun pohjalta, sen mukaan millaisiin tietoaineistoihin käyttäjällä on pääsy. Tällä on merkitystä erityisesti tarjottaessa pääsyä yhteistyökumppaneille, sillä silloin pääsyä voidaan helpottaa, mikäli yhteistyökumppanit eivät pääse käsittelemään kriittistä aineistoa.

Tietojärjestelmän tietoaineistot on kuitenkin aina säilytettävä järjestelmän käsittelemän rajoittavimman tietoaineiston luokituksen mukaisesti.

Tietojärjestelmän luokittelu tarpeettoman korkeaan luokkaan aiheuttaa huomattavia kustannuksia, niin rahallisia kuin ajallisia. Edelleen, se vaikeuttaa järjestelmien käyttöä ja saattaa tehdä siitä mahdotonta viranomaisen tietojenkäsittely-ympäristön ulkopuolella. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että kyseiset tietojärjestelmät pitäisi jakaa kahteen osaan: sisäiseen käyttöön suojattu järjestelmä ja ulkoiseen käyttöön vapaammin käytettävä järjestelmä, jossa säilytetään vain tietoja, jotka eivät ole arkaluonteisia.

Edelleen, tiukka luokittelu johtaa viranomaisen ulkopuolisen henkilöstön turvallisuusluokitteluun, ja jos käyttäjiä on paljon, prosessista tulee raskas. Ulkopuolisten käyttäjien tietoteknisen ympäristön tietoturvalisyyteen jouduttaisiin myös kiinnittämään erityistä huomiota, mikä saattaisi sulkea tietyt käyttäjäryhmät kokonaan tietojärjestelmän ulkopuolelle.

Liikennevirastossa tietoturvapoliitikassa omaksuttu käytäntö on se, että mikäli järjestelmässä on vain vähän tiukkaa luokittelua vaativaa tietoa, se joko eristetään tiukasti järjestelmän sisällä tai sitä ei talleteta lainkaan järjestelmään, vaan kyseinen tieto välitetään sitä tarvitseville muilla keinoilla. Tällä tavoin voidaan säästää työtä ja kustannuksia, kun koko järjestelmää ei tarvitse päivittää korkeammalle tietoturvasolulle vain pienen tietoaineiston takia.

2 Perusteet

Luokitus on tehty seuraavassa kuvattujen lakien ja direktiivien pohjalta. Meriliikenne on kansainvälistä ja se on siten kansainvälisesti säädeltyä toimintaa täydennettynä kansallisilla säännöksillä.

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017
Julkinen

2.1 Yleiset lait ja asetukset

2.1.1 Julkisuuslaki

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (21.5.1999/621)

Keskeisten kohtien referointi:

Julkisuuslain peruseriaate on se, että viranomaisen asiakirjat ovat julkisia, ellei lailla erikseen säädetä (1 §). Asiakirja pitää sisällään myös tietojärjestelmissä olevat tiedot (5 §). Se sisältää niin viranomaisen itsensä laatimat kuin viranomaiselle asian käsittelyä varten toimitetut asiakirjat (5 §). Viranomaisen päätökset tulevat julkisiksi silloin kun päätös on allekirjoitettu tai vastaavalla tavalla varmennettu (6 §). Viranomaiselle toimitettu asiakirja on julkinen, ellei sitä rajoiteta laissa (7 §).

Tietojärjestelmän sisältämästä tiedosta on oikeus saada kopio teknisenä tallenteena (16 §). Tiedot tietojärjestelmissä on pidettävä järjestyksessä ja helposti saatavina sekä niistä on oltava julkisesti saatavilla olevat kuvaukset (18 §). Tiedon laatu on myös turvattava (18 §). Yleisön tiedonsaannin kannalta keskeiset asiakirjat on tarjottava kirjastoissa, yleisissä tietoverkoissa tai muilla helposti saatavilla olevilla tavoilla (20 §). Tietojärjestelmän tiedoista voidaan muodostaa tietoaaineisto (21 §).

22 § määrittelee asiakirjan salaisuuden yleisesti. Seuraavat 24 §:n kohdat määrittelevät salassa pidettäviksi mm. asiakirjat jotka koskevat:

- 7) erinäisiä turvajärjestelyjä, ellei niistä voi antaa tietoja vaarantamatta turvajärjestelyjä,
- 8) onnettomuuksiin tai poikkeusoloihin varautumista, väestönsuojelua taikka turvallisuustutkintalain (525/2011) mukaista tutkintaa, mikäli tiedon antaminen vahingoittaa, vaarantaa noita tavoitteita tai loukkaa osallisia ihmisiä,
- 10) sotilastoimintaa tai maanpuolustusta,
- 15) viranomaisen tarkastus- tai valvontatoimintaa, mikäli se vaarantaa tarkastuksen toteutumisen tai ilman painavaa syytä aiheuttaa vahinkoa asianosaiselle,
- 20) sisältävät tietoja yksityisestä liike- tai ammatillisalaisuudesta.

Asiakirjojen salassapitoaika on 25 vuotta ellei muutoin säädetä (31 §). Tämän lain mukaiseen päätökseen voidaan hakea muutosta 33 §:n mukaisin menettelyin.

2.1.2 Hyvä tiedonhallintatapa

Valtioneuvoston asetus viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintatavasta (12.11.1999/1030)

8 §: "Viranomaisen on laadittava ylläpitämistään tietojärjestelmistä seloste, josta ilmenee tietojärjestelmän käyttötarkoitus ja siihen talletettavat tiedot.

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017
Julkinen

Seloste on pidettävä yleisön saatavilla kirjaamossa tai muussa yleisöpalvelupisteessä, jollei salassapitosäännöksistä muuta johdu. Seloste voidaan sisällyttää myös osaksi arkistonmuodostussuunnitelmaan."

8 a §: Viranomaisen "tiedotuksen, julkaisu toiminnan ja muun viestinnän tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta sekä tuottaa ja jakaa tietoa, joka luo yksilöille ja yhteisöille edellytyksiä muodostaa mahdollisimman totuudenmukainen kuva viranomaisten toiminnasta, vaikuttaa hallintoviranomaisissa valmisteilla oleviin yleisesti merkittäviin asioihin sekä valvoa omia etujaan ja oikeuksiaan."

2.1.3 Tietoturva-asetus

Valtioneuvoston asetus tietoturvallisuudesta valtionhallinnossa (1.7.2010/681)

4 §: ..." suunnittelussa otetaan huomioon vaatimus hyvän julkisuus- ja salassapitorakenteen toteuttamisesta tietojärjestelmissä ja että tietoturvasuustoimenpiteet mitoitetaan ottamalla huomioon suojattavien tietojen merkitys ja käyttötarkoitus sekä asiakirjoihin ja tietojärjestelmiin kohdistuvat uhkatekijät ja tietoturvasuustoimenpiteistä aiheutuvat kustannukset."

5 §:ssä määritellään tietoturvan perustaso. 8 § kieltää luokittelemasta sellaista asiakirjan osaa, joissa käsittelyvaatimusten noudattaminen ei ole tarpeellista. 9 § antaa ohjeet sovellettavan luokituksen valintaan. 10 § mukaan luokitus on voimassa vain niin pitkään kuin se on suojattavan edun vuoksi tarpeen.

16 § määrittää ne edellytykset joiden mukaisesti III-tason asiakirja voidaan tallettaa viranomaisen tietojärjestelmään: "Valtionhallinnon viranomainen voi sallia, että suojaustasoon III kuuluva asiakirja talletetaan viranomaisen tietoverkkoon liitetylelle laitteelle, jos verkon käyttö on rajoitettu ja asiakirja talletetaan salattuna tai muutoin suojattuna siten, että tietoverkko ja tietojenkäsittely kokonaisuudessaan täyttävät tavanomaisesti sovellettavan korotetun tietoturvasuustason vaatimukset."

19 § määrittää edellytyksen III-tason asiakirjan siirtämiseen viranomaisen tietoverkossa: "Valtionhallinnon viranomainen voi sallia, että suojaustasoon III kuuluva asiakirja siirretään viranomaisen tietoverkossa, jonka käyttö on rajoitettu, jos viranomainen on varmistanut, että tietoverkko ja tietojenkäsittely kokonaisuudessaan täyttävät tavanomaisesti sovellettavan korotetun tietoturvasuustason vaatimukset"

20 § määrittää III-tason asiakirjan käsittelyn edellyttämät kirjaukset: "Suojaustasoon I–III kuuluvien asiakirjojen sekä suojaustasoon IV kuuluvien arkaluonteisia henkilötietoja tai biometrisiä tietoja sisältävien henkilörekistereihin talletettujen asiakirjojen käsittely tulee kirjata sähköiseen lokiin, tietojär-

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017
Julkinen

jestelmään, asianhallintajärjestelmään, manuaaliseen diaariin tai asiakirjaan." Käytännössä siis jokaisesta toimenpiteestä, myös tiedon lukemisesta on jäätävä yksityiskohtainen jälki.

2.1.4 Henkilötietolaki

Henkilötietolaki (22.4.1999/523)

3 § kohta "1) *henkilötiedolla* kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi;"

8 § kuvaa yleiset edellytykset, jotka vaaditaan henkilötietojen käsittelemiseen.

2.1.5 Varautuminen

Laki Liikennevirastosta (862/2009) "Tehtävät

2.1 § kohta 12

Viraston tehtävänä on:

12) varautua toimialallaan huolehtimaan liikennejärjestelmän toimivuudesta poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa.

Valmiuslaki (29.12.2011/1552)

12§ "Varautumisvelvollisuus

Valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten, muiden valtion viranomaisten ja valtion liikelaitosten sekä kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa".

79§ Vesikuljetusten turvaaminen

Liikennevirasto johtaa ja valvoo 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa vesikuljetuksia. Liikenneviraston päätöksellä maanpuolustuksen tai yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen kannalta välttämättömien vesikuljetusten toteuttamiseksi voidaan mainituissa kohdissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa tilapäisesti poiketa voimassa olevista säännöksistä ja määräyksistä, jotka koskevat:

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017
Julkinen

- 1) vesiväylien avaamista tai sulkemista;
- 2) jäänmurron, väyläaluspalveluiden taikka saariston yhteysalusliikenteen hoitamista;
- 3) luotsauspalvelujen käyttämistä tai järjestämistä;
- 4) vesiliikenteen ohjausta.

Liikenneviraston on ennen 1 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä kuultava asianomaista sotilasviranomaista ja rajavartiolaitosta. Tarvittaessa Liikenneviraston on kuultava ennen päätöksen tekemistä myös asianomaista poliisiviranomaista. Ennen tämän pykälän 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja palveluja koskevan päätöksen tekemistä Liikenneviraston on kuultava myös Liikenteen turvallisuusvirastoa. Jos asia on erityisestä syystä ratkaistava viivytyksettä, Liikennevirasto voi tehdä päätöksen ilman kuulemista. Sen on kuitenkin välittömästi ilmoitettava päätöksestä edellä mainituille viranomaisille.

Satamien sulkemisesta 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa päättää valtioneuvosto. Liikenteen turvallisuusvirasto voi maanpuolustuksen tai yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen kannalta välttämättömien vesikuljetusten loppuunsaattamiseksi lisäksi määrätä satamien ahtauskaluston sijoittamisesta sekä tilapäisesti, enintään kuukauden ajaksi kerrallaan, määrätä alusten lastaamisessa tai purkamisessa tarvittavan henkilöstön toimimaan muussa satamassa kuin missä heidän vakituinen työpaikkansa on. Valtio vastaa henkilöstölle siirtymisestä aiheutuvista matkakustannuksista ja kohtuullisista elinkustannuksista.

Liikenne- ja viestintäministeriö voi 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa yhteiskunnan elintärkeiden vesikuljetusten turvaamiseksi määrätä Liikenteen turvallisuusviraston pidättäytymään enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan poistamasta alusta Suomen alusrekisteristä.

2.1.6 Huoltovarmuus

Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista (857/2013)

Liikenne ja logistiikka

Päätavoitteena on väestön ja yhteiskunnan huoltovarmuustarpeet täyttävä ja mahdollisimman häiriötön logistiikka. Logistiikan huoltovarmuuden perustana on olemassa oleva toimintavarma kuljetusjärjestelmä, jonka toiminnan jatkuvuus varmistetaan viranomaisten ja alan toimijoiden varautumistoimenpitein.

Logistiikan turvattavat infrastruktuurit ovat tärkeimmät kuljetusväylät, satamat, lentoasemat, tavara- ja henkilöliikenteen asemat, terminaalit ja varastot sekä tieto- ja turvallisuusjärjestelmät. Toimijat tunnistavat ja arvioivat

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017
Julkinen

kriittisimmät kohteet, niiden riskit sekä turvaavat käytettävyyden ja palautumiskyvyn kaikissa tilanteissa. Erityisesti on otettava huomioon riippuvuus tietoliikenne- ja sähköjärjestelmistä.

Varautumisessa painopisteitä ovat merikuljetukset, kriittiset elinkeinoelämän ja yhteiskunnan toimivuuden sekä väestön toimeentulon edellyttämät kotimaan kuljetukset ja sotilaallisen maanpuolustuksen tukeminen. Tärkeimpiä turvattavia tavarakuljetuksia ovat energia-, kemikaali- ja elintarvikkuljetukset. Välttämättömät postipalvelut turvataan koko maan kattavina.

Liikennepolitiikassa otetaan huomioon ulkomaankaupan turvaaminen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Toimivien markkinoiden ja huoltovarmuuden turvaamiseksi tarvitaan kuljetuskapasiteettia ja väylien kunnossapitokapasiteettia mukaan lukien jäänmurto. Huoltovarmuuden turvaamisen kannalta tärkeää on yritysten ja kaluston riittävän kotimaisuuden lisäksi myös suomalaisesta osaamisesta huolehtiminen.

Liikenne- ja viestintäministeriö sekä huoltovarmuusorganisaatio edistävät yhdessä liikenteenharjoittajien kanssa työssäkäyntiliikenteen sekä väestön toimeentulon ja turvallisuuden edellyttämän kuljetusjärjestelmän toimivuutta. Pelastusviranomaiset laativat aie- ja valmiussopimuksia kuljetustoiminnasta vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Liikenne- ja viestintäministeriö, puolustusvoimat sekä huoltovarmuusorganisaatio määrittävät huoltovarmuuden kannalta välttämättömät kuljetustarpeet. Poikkeusolojen ja niihin rinnastettavien vakavien häiriötilanteiden maakuljetustarpeita varten varmistetaan kuljetuskaluston ja ammattitaitoisen henkilöstön riittävyys. Liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö sekä huoltovarmuusorganisaatio varautuvat ohjaamaan kriittisten kuljetusten polttoainehuoltoa.

2.1.7 Periaatepäätös julkisten digitaalisten tietoaisteiden jakamisesta

Ehdotus valtioneuvoston periaatepäätökseksi julkisen sektorin digitaalisten tietoaisteiden saatavuuden parantamisesta ja uudelleenkäytön edistämisestä (https://www.lvm.fi/docs/fi/1551281_DLFE-11828.pdf)

2.1.8 Laki paikkatietoinfrastruktuurista

Laki paikkatietoinfrastruktuurista, 421/2009

Laki määrittelee paikkatiedot julkistettavaksi INSPIRE-direktiivin mukaisella tavalla.

4 § "Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on laadittava ja pidettävä ajan

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017
Julkinen

tasalla tämän lain soveltamisalaan kuuluvia paikkatietoaineistoja ja näitä aineistoja koskevia tietopalveluja kuvaavat tiedot (*metatiedot*)."

5 § "Edellä olevaa 4 §:ää sovelletaan myös salassa pidettäviä tietoja sisältäviin paikkatietoaineistoihin, jollei näitä ole säädetty salassa pidettäväksi Suomen kansainvälisten suhteiden, yleisen turvallisuuden tai maanpuolustuksen etujen suojaamiseksi."

2.1.9 Valtioneuvoston asetus paikkatietoinfrastruktuurista

Valtioneuvoston asetus paikkatietoinfrastruktuurista, 725/2009, muutettu 1282/2009.

Asetus määrittää Merenkululaitoksen, sittemmin Liikenneviraston, vesiväyliä koskevan tiedon lain soveltamisen piiriin.

2.1.10 Meriliikenteeseen liittyvät lait ja asetukset

2.1.10.1. Merilaki (674/1994)

Merilaki on merellä tapahtuvan kauppamerenkulun yleislaki. Se sisältää yleiset säännökset aluksen merikelpoisuudesta sekä sen omistajien ja päällikön velvoitteista ja vastuista.

Se koskee lähinnä kauppamerenkulkuun käytettävien alusten käyttämistä merialueilla kauppamerenkulun väylillä matkustajien ja tavaran kuljettamiseen.

2.1.10.2. Laki alusturvallisuuden valvonnasta (370/1995)

Laki alusturvallisuuden valvonnasta koskee alusturvallisuutta koskevien säännösten ja määräysten noudattamisen valvontaa.

Alusturvallisuudella tarkoitetaan aluksen merikelpoisuutta, aluksen turvallista käyttöä ja aluksen turvatoimia sekä turvalliseen käyttöön liittyviä johtamisjärjestelyjä, laivanisännän turvallisuusjohtamisjärjestelmää, aluksen asumistiloja ja työskentelyolosuhteita sekä aluksista aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä.

Valvonnalla tarkoitetaan sen varmistamista, että alus täyttää Suomea velvoittavien alusturvallisuutta koskevien kansainvälisten sopimusten määräykset sekä alusturvallisuudesta annetut kansalliset säännökset ja määräykset

Lakia sovelletaan sellaiseen alukseen ja sen omistajiin, jota käytetään kauppamerenkulkuun Suomen vesialueella sekä suomalaiseen alukseen myös Suomen vesialueen ulkopuolella ja tällaisten alusten laivaväkeen.

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017
Julkinen

2.1.10.3. Vesiliikennelaki (463/1996)

Vesiliikennelain tarkoituksena on edistää vesiliikenteen turvallisuutta sekä ehkäistä niitä haittoja, joita vesikulkuneuvojen käyttämisestä aiheutuu luonnolle tai muulle ympäristölle, kalastukselle, yleiselle luonnon virkistyskäytölle tai muulle yleiselle edulle taikka yksityiselle edulle.

Tätä lakia sovelletaan vesikulkuneuvoihin ja niiden käyttämiseen sekä kanavaliikenteen ohjauspalvelujen järjestämiseen Suomen vesialueella sekä Saimaan kanavan vuokra-alueella.

Lakia sovelletaan kauppamerenkulkuun käytettäviin aluksiin siltä osin kuin niistä ei erikseen säädetä merilaissa tai alusturvallisuuden valvonnasta annetussa laissa taikka muussa laissa.

2.1.10.4 Alusliikennepalvelulaki (623/2005)

Alusliikennepalvelulaki sisältää säännökset Suomen vesialueella ja Saimaan kanavan vuokra-alueella annettavasta alusliikennepalvelusta ja alusliikenteen tilapäisestä ohjaamisesta erityistilanteissa. Lakia sovelletaan myös VTS-viranomaisen suorittamaan, Suomen vesialueen ulkopuolelle perustettujen alusten pakollisten ilmoittautumisjärjestelmien ja reititysjärjestelmien noudattamisen valvontaan. Lakia sovelletaan merenkulun tiedonhallintaan ja ilmoitusvelvollisuuksiin, jotka koskevat Suomen satamissa käyviä meriliikenteessä olevia aluksia.

Laki koskee alusten lähtö- ja saapumisilmoituksia sekä vaarallisten aineiden ilmoituksia. Ilmoitukset on tehtävä Liikenneviraston ylläpitämään merenkulun sähköisen ilmoitusjärjestelmän (Portnet) kautta tullille.

Alusliikennepalvelulailla on pantu täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/59/EY alusliikennettä koskevan yhteisön seuranta- ja tietojärjestelmän perustamisesta, sellaisena kuin se on muutettuna EU direktiivillä 2009/17/EY (seurantadirektiivi), sekä EU direktiivi 2010/65/EU jäsenvaltioiden satamiin saapuvia ja/tai satamista lähteviä aluksia koskevista ilmoitusmuodollisuuksista (ilmoitusmuodollisuusdirektiivi).

2.1.10.5 Alusliikennepalveluasetus (763/2005)

Alusliikennepalveluasetus sisältää tarkempia säännöksiä alusliikennepalvelulaissa olevista alusliikennehenkilöstön koulutuksista ja pätevyysvaatimuksista. Lisäksi siinä tarkennetaan VTS-viranomaiselle osoitettujen ilmoitusvelvollisuuksien sisältöä ja menettelyjä.

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017

Julkinen

2.1.10.6 Laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta (719/1994)

Tätä lakia sovelletaan vaarallisten aineiden kuljetukseen tiellä, rautatiellä ja muussa raideliikenteessä, ilma-aluksessa Suomen alueella ja suomalaisessa ilma-aluksessa Suomen alueen ulkopuolella, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä kaupallisen lentoliikenteen osalta muuta johdu sekä suomalaisessa aluksessa Suomen vesialueilla ja Suomen vesialueiden ulkopuolella sekä ulkomaisessa aluksessa Suomen vesialueilla. Lakia sovelletaan myös satama-alueella, lentopaikalla ja muussa terminaalissa. Näissä paikoissa tätä lakia sovelletaan myös vaarallisten aineiden tilapäiseen säilytykseen.

2.1.10.7 Valtioneuvoston asetus vaarallisten tai ympäristöä pilaavien aineiden aluskuljetuksia koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta

Asetuksessa säädetään vaarallisten ja ympäristöä pilaavien aineiden aluskuljetuksia koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta.

2.1.10.8 Muut

Asetus vaarallisten aineiden kuljetuksesta kappaletavarana aluksessa (666/1998)

Valtioneuvoston asetus vaarallisten tai ympäristöä pilaavien aineiden aluskuljetuksia koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta (346/2014).

Valtioneuvoston asetus vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja tilapäisestä säilytyksestä satama-alueella (251/2005).

2.1.11 INSPIRE-direktiivi

INSPIRE - Infrastructure for Spatial Information in the European Community - <http://inspire.ec.europa.eu/>

INSPIRE-direktiivi määrittelee, miten infrastruktuuritietoja esitetään yhteinäisesti Euroopassa.

MSDI (Marine Spatial Data Infrastructure) on ikään kuin merellinen komponentti SDI:stä. Suomessa se kuuluu osaksi kansallista paikkatietoinfrastruktuuria, jota koskevat laki ja asetus paikkatietoinfrastruktuurista. Näillä on pantu täytäntöön INSPIRE- ja PSI-direktiivit.

Lisää tietoa netissä:

<http://www.maanmittauslaitos.fi/kartat-ja-paikkatieto/paikkatietojen-yhteiskaytto/ajankohtaista>

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017
Julkinen

2.1.12 Laki paikkatietoinfrastruktuurista (421/2009)

1§ Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on parantaa viranomaisten hallussa olevien paikkatietoaineistojen saatavuutta ja käyttöä luomalla yhtenäinen paikkatietoinfrastruktuuri ja saattamalla sen palvelut yleisesti käytettäviksi.

4 § Paikkatietoaineistoja ja -palveluja kuvaavat tiedot

Paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on laadittava ja pidettävä ajan tasalla tämän lain soveltamisalaan kuuluvia paikkatietoaineistoja ja näitä aineistoja koskevia tietopalveluja kuvaavat tiedot (metatiedot).

Metatiedon sisältöä koskevista teknisistä vaatimuksista säädetään INSPIRE-direktiivin täytäntöönpanosta metatiedon osalta annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 1205/2008.

5 § Salassa pidettävät tiedot

Edellä olevaa 4 §:ää sovelletaan myös salassa pidettäviä tietoja sisältäviin paikkatietoaineistoihin, jollei näitä ole säädetty salassa pidettäviksi Suomen kansainvälisten suhteiden, yleisen turvallisuuden tai maanpuolustuksen etujen suojaamiseksi.

Valtioneuvoston asetus paikkatietoinfrastruktuurista (725/2009)

- 1 § Lain soveltamisalaan kuuluvat paikkatietoaineistot
- 2 § Paikkatietoaineistoja kuvaavien tietojen laatiminen ja liittäminen hakupalveluun
- 3 § Paikkatietoaineistojen asettaminen tietoverkon kautta saataville

3 Tietojen luokittelu ja perustelut

Esitettyjen lakien, asetusten, direktiivien ja aiempien päätösten perusteella on selvää, että lähtökohta on tiedon julkisuus kaikkialla missä se on mahdollista. Sen lisäksi Liikenneviraston on myös pyrittävä aktiivisesti tarjoamaan tietoja digitaalisessa muodossa, avointen rajapintojen kautta. Poikkeuksen muodostavat lain asettamat rajoitukset sekä liikesalaisuudet.

Edelleen, koska tietojen luokittelu tarpeettoman korkeaksi nostaa kustannuksia todella merkittävästi ja vaikeuttaa järjestelmien normaalia käyttöä, pyritään järjestelmät luokittelemaan mahdollisimman avoimiksi.

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017
Julkinen

Viranomaisen harkitsee tapauskohtaisesti, kuultuaan elinkeinonharjoittajaa, mitkä tiedot katsotaan kuuluvaksi julkisuuslain 24 §:n 1 mom. kohdassa 20 säädetyn liikesalaisuuden piiriin.

Vaarallisia aineita kuljetetaan useimmiten tietyn tyyppisillä aluksilla. Nämä perustelut riittävät määrittelemään alusten yksityiskohtaiset kokoonpanotiedot rajoitetuksi (ST IV).

Alla käytetty luottamuksellisuus "rajoitettu (IV)" tarkoittaa, että tieto on saatavilla Liikenneviraston virkamiehille, meriliikenteenohjauksen piirissä työskenteleville tehtävien vaatimusten mukaisesti. Poikkeukset kuvataan kussakin kohdassa.

Tietoaineistot on alla jaoteltu kolmeen pääluokkaan:

- 1) Liikenneviraston omistamat tiedot
- 2) Palvelutuottajien (mm. Ilmatieteen laitoksen ja jäänmurron operaattoreiden) omistamat tiedot

4 Tietoaineistot

4.1 Liikenneviraston omistamat tiedot

Talvimerenkulun tietoa jaetaan kaikille toimijoille, jotka käyttävät talvimerenkulun hallinta - järjestelmää IBNet/IBNextiä. Järjestelmää käyttävät talvimerenkulun viranomaiset ja jäänmurto-operaattorit Suomessa, Ruotsissa ja Virossa sekä talvimerenkulusta kiinnostuneet sidosryhmät, kuten alusliikenneohjaajat, luotsaus, Ilmatieteen laitokset ja mm. Ruotsin meripelastus.

Liikennevirasto omistaa kappaleessa 4 mainitut tiedot, jos niiden omistuksesta ei toisin ole mainittu. Tietoja kerätään Liikenneviraston ja Ruotsin merenkululaitoksen (Sjöfartsverket) yhteisesti omistaman IBNext-järjestelmän avulla. Järjestelmä on käytössä jäänmurtaajilla ja talvimerenkuluista vastaavilla maaorganisaatioilla.

4.1.1 Talvimerenkulun reittipisteet

Jäänmurtaajat suunnittelevat ja tekevät talvimerenkulun reittejä, joita jaetaan kauppa-aluksille reittipisteiden muodossa joko alusliikenneohjaajien tai Baltice.org -sivuston kautta.

Lait ja asetukset eivät estä tämän tiedon jakamista. Tieto jaetaan jo nyt julkisesti Baltice.org -sivuston kautta. Tietoa saa jakaa avoimen alustan kautta.

Eheys: Tärkeä
Käytettävyys: Tärkeä
Luottamuksellisuus: Julkinen

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017
Julkinen

4.1.2 Talvimerenkulun suunnitelmat

Jäänmurtajat yhdessä suunnittelevat kauppa-alusten avustuksia ja hinauksia, mm. päättämällä millaisia kauppa-aluksia otetaan avustuksiin ja hinauksiin ja jäänmurtajien vastualueet ja -tehtävät.

Lait ja asetukset eivät estä tämän tiedon jakamista. Tieto jaetaan jo nyt julkisesti Baltice.org -sivuston kautta. Tietoa saa jakaa avoimen alustan kautta.

Eheys: Tärkeä
Käytettävyys: Tärkeä
Luottamuksellisuus: Julkinen

4.1.3 Talvimerenkulun avustukset (reaaliaikainen tieto avustuksista ja hinauksista)

Tiedot siitä, onko alus avustettavana, hinattavana tai kuuluuko se avustus-suunnitelmaan sekä paikkatieto.

Reaaliaikaiset tiedot kauppa-alusten avustuksia ja hinauksia auttavat mm. talvimerenkulun tilannekuvan muodostamisessa ja mahdollisen jäänmurron lisätarpeen kartoituksissa. Satamat ja laivaisännät pystyvät paremmin suunnittelemaan toimintaansa ajantasaisen talvimerenkulun tilannekuvan mukaisesti, mm. optimoimalla satamapaikkojen käyttöä ja jatkologistiikan rakentamista.

Lait ja asetukset eivät estä tämän tiedon jakamista. Tieto jaetaan jo nyt julkisesti Baltice.org -sivuston kautta. Tietoa saa jakaa avoimen alustan kautta.

Alusten paikkatietoa ei tarvitse erikseen jakaa talvimerenkulun tarpeisiin. Liikenneviraston avoimen alustan kautta paikkatiedot saadaan jo AIS-tiedon jakamisen kautta.

Eheys: Tärkeä
Käytettävyys: Tärkeä
Luottamuksellisuus: Julkinen

4.1.4 Talvimerenkulun rajoitukset (satamakohtaiset)

Jäätilanteen vaikeutuessa Liikennevirasto määrää liikennerajoituksia talvisatamiin. Jäänmurtaja-avustusta annetaan vain aluksille, jotka täyttävät Liikenneviraston kyseiseen satamaan liikennöiville aluksille asettamat liikennerajoitukset.

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017
Julkinen

Lait ja asetukset eivät estä tämän tiedon jakamista. Tieto jaetaan jo nyt julkisesti Baltice.org -sivuston kautta. Tietoa saa jakaa avoimen alustan kautta.

Eheys: Elintärkeä
Käytettävyys: Elintärkeä
Luottamuksellisuus: Julkinen

4.1.5 Tiedot jäänmurtajista ja kauppa-aluksista

Tiedot Itämerellä liikennöivistä jäänmurtajista ja kauppa-aluksista. Tietoja ovat alusten nimi, kutsutunnus (callsign), pituus, leveys, syväys ja tieto, jos alus on pysähtynyt.

Tiedot kauppa-aluksista saadaan Liikenneviraston ja Tullin omistamasta Portnet-järjestelmästä. Portnetin tietoja jaetaan jo Liikenneviraston avoimen alustan kautta, myös aiemmin tässä kappaleessa mainitut tiedot. Talvimerenkulun hallinta -järjestelmään syötetään sellaisten alusten tietoja, jotka eivät löydy em. alusrekistereistä.

Jos avustettava kauppa-alus on pysähtynyt, tieto jaetaan Baltice.org -sivuston käyttäjille ns. kommentti-kentän kautta. Kommentti jaetaan, kun se on statuksessa "Stopped". Tietona jaetaan pysähdyksen syy.

Lait ja asetukset eivät estä tämän tiedon jakamista. Tieto jaetaan jo nyt julkisesti Baltice.org -sivuston kautta. Tietoa saa jakaa avoimen alustan kautta.

Eheys: Tärkeä
Käytettävyys: Tärkeä
Luottamuksellisuus: Julkinen

4.1.6 Alusten sijaintitiedot (vesiliikenteen tilannekuva)

Jäänmurtajien ja kauppa-alusten sijaintitieto saadaan Liikenneviraston AIS-järjestelmän kautta sekä jäänmurtajien omista AIS-laitteista. Liikennevirasto jakaa AIS-järjestelmänsä kautta tulevan alusten sijaintitiedot avoimen datan alustan kautta.

4.2 Liikenneviraston palvelutuottajien omistamat tiedot

4.2.1 Jään tilannetieto (jään paksuus (satelliittikuvat) ja jääennuste)

Jään tilannetieto koostuu satelliittikuvista, joista havainnoidaan jään paksuus sekä jääennusteesta. Molemmat tuotetaan Ilmatieteen laitoksen palvelun kautta. Satelliittikuvista muodostetaan lisäksi jään paksuus -kuva,

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017
Julkinen

jossa Ilmatieteen laitos kuvaa jään paksuuden värikoodilla huomioiden liikenne rajoitukset.

Jään paksuus- ja jääennustetiedot ovat Ilmatieteen laitoksen tuottamia palveluita, joihin Liikennevirastolla on oikeus käyttää ja jakaa Baltice.org -sivuston kautta.

1) Satelliittikuvat eivät ole jakamiskelpoista tietoa Liikenneviraston avoimen alustan kautta, koska kuvien käyttö on luvanvaraista ja tarkoitettu vain tietyille toimijoille, mm. ESA:n jäsenille. Tietoa ei jaeta julkisesti.

Eheys: Tärkeä

Käytettävyys: Tärkeä

Luottamuksellisuus: Rajoitettu (liiketoimintarajoitus, ei ST-luokitusta)

2) Jään paksuus -tieto ei ole jakamiskelpoista tietoa Liikenneviraston avoimen alustan kautta. Tietoa jaetaan jo julkisesti Baltice.org -sivuston kautta, mutta tieto on saatavilla myös Ilmatieteen laitoksen internet-sivuilla. Tietoa ei jaeta Liikenneviraston avoimen datan alustan kautta.

Eheys: Tärkeä

Käytettävyys: Tärkeä

Luottamuksellisuus: Rajoitettu (liiketoimintarajoitus, ei ST-luokitusta)

3) Jääennustetieto ei ole jakamiskelpoista tietoa Liikenneviraston avoimen alustan kautta. Tietoa jaetaan julkisesti Baltice.org -sivuston kautta, mutta tiedon omistaa Ilmatieteen laitos. Tietoa ei jaeta Liikenneviraston avoimen datan alustan kautta.

Eheys: Tärkeä

Käytettävyys: Tärkeä

Luottamuksellisuus: Rajoitettu (liiketoimintarajoitus, ei ST-luokitusta)

4.2.2 Jäänmurron operatiivisen toiminnan tiedot

Jäänmurron operatiivisen toiminnan tietoja ovat:

- jäänmurtaja
 - käytettävän polttoaineen tyyppi ja kulutus
 - toimintatunnit
- kauppa-alusten odotusajat
- ilman avustusta läpipäässeiden kauppa-alusten määrä
- keskimääräiset talvimerenkulun rajoitusten asetajat
- talvimerenkulun yhteistyö
 - toisen valtion jäänmurtajan käyttö

22.11.2017

LIVI/7228/07.02.01/2017

Julkinen

Tietoja käyttävät talvimerenkulun viranomaiset ja joita käytetään mm. talvimerenkulun suunnittelussa poliittisella tasolla. Osa tiedoista on liikesalaisuuksia. Näitä tietoja ei tulla jakamaan Liikenneviraston avoimen datan alustan kautta.

LIITE

AIS-tiedon jakaminen, selvitys (Kaisu Heikonen)



AIS_Linjauksen_päiv
itys_koonti.zip

